

- прийняття законів і підзаконних нормативно-правових актів, які б відповідали вимогам сучасної ринкової економіки;
- приведення до відповідності вітчизняного законодавства з міжнародним правом;
- підвищення ролі громадських організацій в питанні захисту споживацьких інтересів на ринку товарів та послуг в державі;
- вдосконалення патентної та ліцензійної діяльності відповідних державних органів стосовно захисту інтересів прав споживачів;
- вдосконалення шляхів саморегулювання захисту інтересів споживачів в умовах ринкової економіки.

Література

1. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 №1023-XII (в редакції Закону від 01.12.2005 №3161-IV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції : Закон України 02.12.2010 № 2735-VI . – Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 21 – С.144.
3. Дочинець Н.М. Консюмеризм в Україні: соціально-економічні реалії та перспективи розвитку / Н.М.Дочинець; НАН України. Інститут регіональних досліджень; [наук. ред. У.Я.Садова]. – Львів, 2009. – 280 с.
4. Захист прав споживачів: соціально-правовий аспект / А.А.Мазаракі, О.М.Язвінська, Л.В.Ніколаєва та ін. – К. : КНТЕУ, 2002. – 311с.
5. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю та сертифікації : підручник / М.І. Шаповал. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2001. – 174с.
6. Садова У.Я. Соціальна політика в Україні : регіональні дослідження і перспективи розвитку / У.Я. Садова. – Львів : ІРД НАН України, 2005. – 408 с.
7. Пісний Б.М. Удосконалення механізму управління захистом споживачів інтересів на ринку товарів і послуг / Б.М. Пісний // Управління фінансовими ресурсами регіону. – Львів. – 2011. – Вип. – № 3(89). – С. 103-109.
8. Людський потенціал України: чинники формування та розвиток : Монографія / Т.М. Степура, Б.М. Пісний, Л.І. Гальків, Л.Р. Кучер. [За наук. ред. Т. М. Степури]. – Львів : Вид-во ТзОВ «Ліга-Прес», 2012. – 276 с.
9. Пісний Б.М. Способи інституційного узгодження нормативно-правового забезпечення захисту інтересів споживачів на міжнародному рівні у сфері відповідальності за укладеними контрактами / Б.М. Пісний // Економіка. Фінанси. Право. : Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – №2. – К. : Аналітик, 2013. – С. 77-82.

УДК 331.52

Юрик Я.І.,
к.е.н, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Національний університет харчових технологій
Жук І.Л.,
к.е.н, доцент кафедри менеджменту організацій
Київський економічний інститут менеджменту

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Ринок праці є одним із основних механізмів в загальній системі регуляторів розвитку економіки. Через ринок праці взаємодіють демографічний розвиток, міграційна ситуація, ситуація у сфері доходів та заробітної плати з загальною економічною динамікою, сукупними попитом та пропозицією, структурою економіки, інвестиційними, монетарними процесами, зовнішньоторговельною ситуацією.

Сучасний ринок праці України знаходиться в непростих умовах і характеризується значним напруженням унаслідок фінансово-економічної кризи, яка розпочалася в Україні восени 2008 р., що негативно відобразилось на попиті на робочу силу, реальній заробітній платі населення, чисельності вивільнених працівників, рівні безробіття в країні.

Відтак аналіз основних показників стану ринку праці в Україні, а також визначення першочергових завдань у напрямі його покращення є необхідністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний аналіз наукових досліджень щодо основних показників ринку праці в Україні показав, що вагомий внесок у зазначений напрям зробили вітчизняні вчені-економісти: Л.М. Абалкін, Д.П. Богиня, М.Д. Бойко, О.В. Бріт, О.А. Грішнова, Р.М. Ковтун, Г. І. Купалова, Е.М. Лібанова, Л.С. Лісогор, Г.Я. Лук'яненко, В.В. Онікієнко, В.Г. Федоренко, Л.О. Яневич та ін. [1–5]. Разом з тим, окремі теоретичні та методичні питання, що стосуються формування та розвитку ринку праці, у нашій країні залишаються вирішеними недостатньо й вимагають подальшого дослідження. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напрямку дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою дослідження є проведення комплексного аналізу сучасних тенденцій розвитку ринку праці в Україні та розробка практичних рекомендацій щодо подолання основних диспропорцій та підвищення попиту на робочу силу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо деякі тенденції ринку праці на основі статистичних даних. Так, за даними Держкомстату, у 2009 р. в Україні спостерігалось найглибше з 2005 р. падіння кількості економічно активного населення у віці 15-70 років. В цей рік кількість населення, яке пропонувало свою працю для виробництва товарів і надання різноманітних послуг складала 22150,3 тис. осіб, що на 1,1 % менше кількості в попередньому році. В 2010 р. динаміка все ще від'ємна, але спостерігається деяке покращення відповідних показників, так, вже у 2011 р. середня кількість економічно активного населення України у віці 15-70 років склала 22056,9 тис. осіб, що на 0,02 % більше попереднього року (рис. 1).

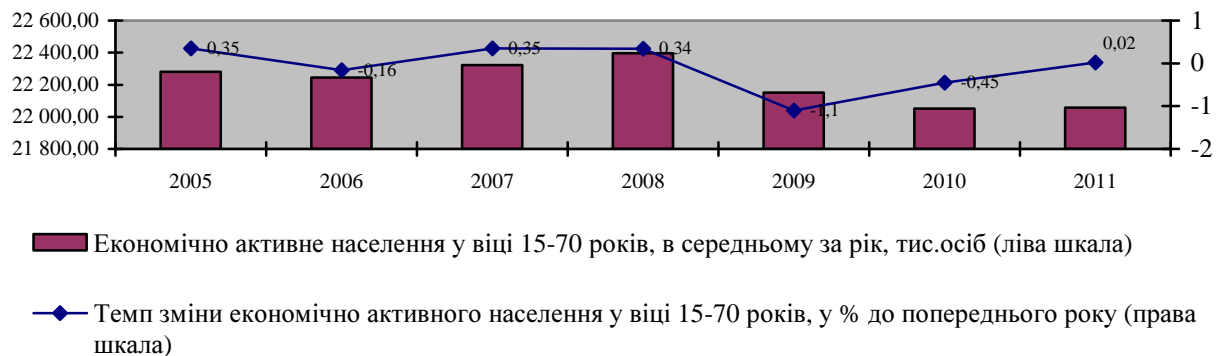

Рис. 1. Динаміка економічно активного населення України у віці 15-70 років у 2005-2011 роках

Джерело: [6]

Частка економічно активного населення України у віці 15-70 років на кінець аналізованого періоду складає в середньому 64,3 % населення відповідної вікової групи.

Кількість економічно активного населення працездатного віку після падіння майже на 2% у 2009 р. проти попереднього року, починаючи з 2010 р. незначно, але підвищувалась і на кінець аналізованого періоду склала 20247,9 тис. осіб (+0,13 % проти попереднього року), або 72,7 % населення відповідної вікової групи (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка економічно активного населення України працездатного віку у 2005-2011 рр.

Джерело: [6]

Найвищі рівні економічної активності населення характерні для Волинської, Вінницької областей та м. Києва, найнижчі – для Тернопільської, Чернівецької та Івано-Франківської областей.

Що стосується зайнятості, то у 2009 р. відбулося скорочення частки зайнятих у віці 15-70 років серед населення відповідної вікової групи з 59,3 до 57,7 % та зайнятих працездатного віку з 67,3 до 64,7 % (рис. 3).

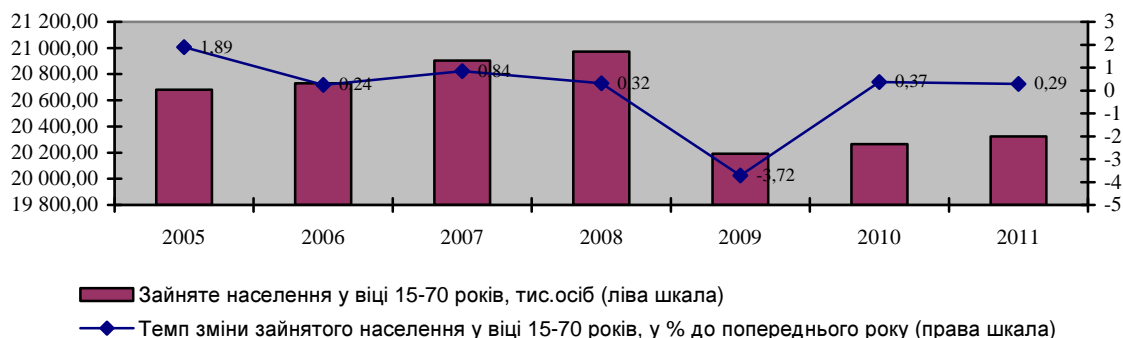

Рис. 3. Динаміка зайнятого населення України у віці 15-70 років у 2005-2011 роках

Джерело: [6]

Відзначимо, що у 2009 р. темп падіння рівня зайнятості населення працездатного віку перевищував темп падіння рівня зайнятості населення у віці 15-70 років і склав 4,6 % проти 3,7 % (рис. 3, 4).

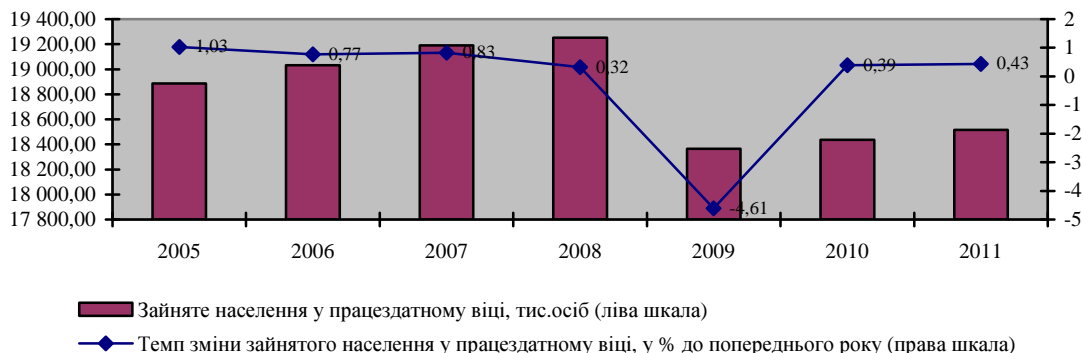

Рис. 4. Динаміка зайнятого населення України у працездатному віці у 2005-2011 роках

Джерело: [6]

Така ситуація виникла внаслідок того, що зайнятість населення у віковій групі 60-70 років збільшилася, в той час як за всіма іншими віковими групами спостерігалось зменшення рівня зайнятості (табл. 1). Це може означати, що внаслідок кризових явищ в економіці країни у 2008 р. значна кількість населення працездатного віку втратила роботу в той час, як населення непрацездатного віку, навпаки, пішло працювати, погоджуючись на будь-які умови роботодавців.

Таблиця 1

Зайнятість населення України за віковими групами у 2005-2011 роках, тис. осіб

Показник	Рік						
	2005.	2006	2007	2008	2009.	2010.	2011
Зайняте населення у віці 15-70 років	20680,0	20730,4	20904,7	20972,3	20191,5	20266,0	20324,2
у т. ч. за віковими групами							
15-24 років	2563,4	2641,0	2725,2	2727,9	2355,0	2188,9	2119,7
25-29 років	2563,4	2593,6	2631,2	2683,8	2616,3	2680,7	2727,2
30-34 років	2553,4	2597,8	2630,3	2635,8	2560,3	2579,0	2611,4
35-39 років	2485,2	2510,0	2554,5	598,4	2534,8	2574,8	2584,3
40-49 років	5676,0	5611,7	5514,5	5409,7	5137,1	5134,0	5085,2
50-59 років	3580,3	3631,1	3712,2	3807,6	3831,1	3952,3	4048,9
60-70 років	1258,3	1145,2	1136,8	1109,1	1156,9	1156,3	1147,5

Джерело: [6]

Існуючий високий і постійно зростаючий ступінь старіння робочої сили створює певні перешкоди для нормалізації процесів відтворення робочої сили, для запровадження новітніх технологій і відповідної перекваліфікації працівників. Крім того гострою залишається проблема старіння робочої сили у сільській місцевості, передусім у Чернігівській, Кіровоградській, Полтавській областях. Це може стати непереборним бар'єром розвитку аграрного сектору цих регіонів.

Зменшення кількості зайнятих у 2009 р. порівняно з 2008 р. відбулося у всіх видах економічної діяльності (окрім державного управління), але найбільше падіння відзначено у промисловості (на 29,4%), будівництві (на 16,4%) та сільському господарстві (на 16,3 %). До кінця аналізованого періоду зайнятість у промисловості та будівництві продовжувала знижуватись, в інших же видах економічної діяльності зафіксовано зростання, а в торгівлі обсяг зайнятих перевищив докризові значення (табл. 2).

Таблиця 2

**Розподіл чисельності зайнятого населення України
 за видами економічної діяльності у 2005-2011 рр., тис. осіб**

Вид економічної діяльності	Рік						
	2005	2006	2007	2008.	2009	2010	2011
Усього	20680,0	20730,4	20904,7	20972,3	20191,5	20266,00	20324,20
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	4005,5	3652,6	3484,5	3322,1	3152,2	3115,60	3410,30
Промисловість	4072,4	4036,9	3973,0	3871,4	3546,9	3461,5	3352,70
Будівництво	941,5	987,1	1030,2	1043,4	966,2	943	924,5
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	4175,2	4403,9	4564,4	4744,4	4729,1	4832,00	4865,00
Діяльність транспорту та зв'язку	1400,5	1428,3	1451,9	1465,8	1387,9	1389,70	1379,50
Фінансова діяльність	247,9	283,9	344,4	394,9	351,4	332,8	350,6
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	966,6	1041,9	1134,7	1150,4	1148,9	1153,20	1187,50
Державне управління	1028,9	1033,7	1036,4	1067,5	1078,6	1223,80	1055,50
Освіта	1668,2	1690,5	1693,7	1702,4	1698,4	1688,30	1677,60
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1356,6	1356,7	1359,0	1369,9	1348,1	1341,40	1320,80
Колективні, громадські та особисті послуги	816,7	814,9	832,5	840,1	783,8	784,7	800,2

Джерело: [6]

У структурі зайнятих за аналізований період зменшувалась питома вага найманих працівників, водночас збільшувалась частка працюючих у секторі самостійної зайнятості, що свідчить про активізацію самостійної підприємницької діяльності тих, хто втрачав роботу (рис. 5).

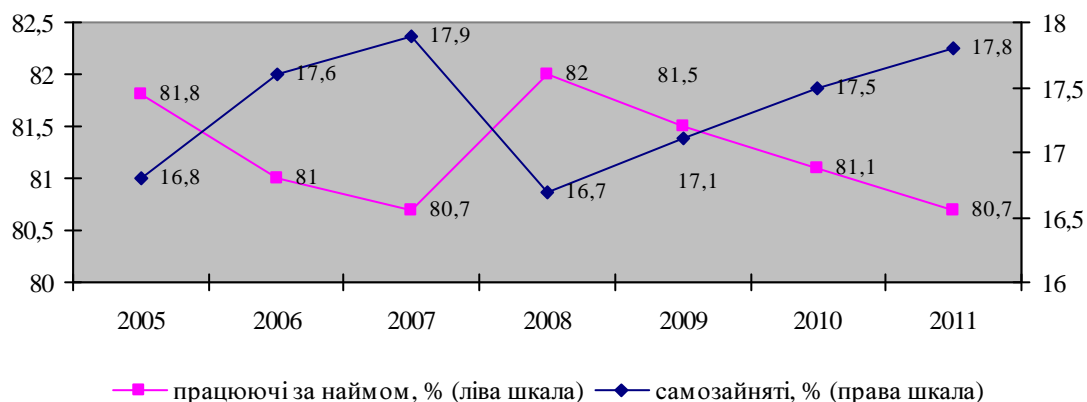

Рис. 5. Розподіл зайнятого населення України у віці 15-70 років за статусом зайнятості у 2005-2011 роках, %

Джерело: [6]

У 2009 р. відбулося зростання рівня безробіття (зареєстрованого та розрахованого за методологією МОП) і є відображенням глобальних кризових явищ та зниження рівня економічної активності (рис. 6). За період фінансово-економічної кризи держава втратила 2 млн робочих місць.

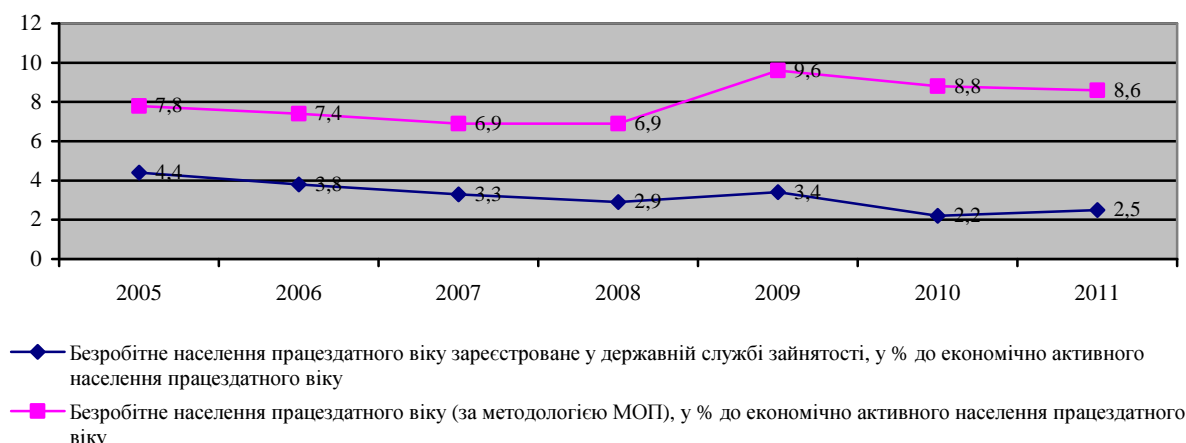

Рис. 6. Динаміка рівня безробіття в Україні за 2005-2011 роки

Джерело: [6]

Відзначимо, що на кінець досліджуваного періоду намітились позитивні тенденції зниження рівня безробіття в Україні. Крім того, очікується, що рівень безробіття в Україні, розрахований за методологією Міжнародної організації праці, знизиться з 7,9% в 2012 р. до 6,3% в 2017 р., а серед молоді він складе 13% проти нинішніх 19%.

Основною причиною безробіття з 2009 р. до кінця аналізованого періоду залишається звільнення з економічних причин (табл. 3).

Таблиця 3

Безробітне населення (за методологією МОП) за причинами незайнятості у 2005-2011 роках, у середньому за період

Роки	Безробітне населення у віці 15-70 років, усього, тис. осіб	за причинами незайнятості, %						
		вивільнені з економічних причин	звільнені за власним бажанням	демобілізовані з військової строкової служби	не працевлаштовані після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації	звільнені за станом здоров'я, через оформлення пенсії за віком, інвалідністю	звільнені у зв'язку з закінченням строку контракту	інші причини безробіття
2005	1600,80	31,3	35,1	1,5	16,3	1,7	7,7	6,4
2006	1515,00	30	37,4	1,1	17	1,2	10,3	3
2007	1417,60	28,9	38,2	1,2	17,4	0,8	10,3	3,2
2008	1425,10	28,1	38,6	1,2	18,3	0,7	10,9	2,2
2009	1958,80	45,5	27	0,8	14,1	0,7	9	2,9
2010	1785,60	39	29,1	1,3	16,2	0,9	10,4	3,1
2011	1732,70	34,5	32	1,3	18,7	0,9	9,5	3,1

Джерело: [6]

У 2009-2011 рр. попри зменшення пропозиції робочої сили попит на неї, є низьким, що зумовлює існування певної напруги на ринку праці (табл. 4).

Так, кількість вільних робочих місць і вакантних посад на підприємствах, в установах, організаціях на кінець 2011 р. становила 59,3 тис. осіб, що на 34,9 % менше, ніж на кінець 2008 р., в той час як пропозиція робочої сили на кінець 2011 р. складала 501,4 тис. осіб, що на 42,8% менше, ніж на кінець 2008 р., тобто пропозиція робочої сили скоротилася більшими темпами. Це призвело до зменшення навантаження робочої сили на 10 вільних робочих місць: з 96 осіб на кінець 2008 р. до 84 осіб на кінець 2011 р.

Таблиця 4

Попит та пропозиція робочої сили в Україні у 2007-2011 роках

Роки	Кількість незайнятих громадян, які перебували на обліку в державній службі зайнятості, тис. осіб	Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць та вакантних посад, тис. осіб	Навантаження на 10 вільних робочих місць (вакантних посадах), осіб
2007	660,3	169,7	4
2008	876,2	91,1	96
2009	542,8	65,8	82
2010	564,0	63,9	88
2011	501,4	59,3	84

Джерело: [6]

Зниження потреби в працівниках на заміщення вільних робочих місць на кінець 2009 р. порівняно з 2008 р. спостерігалось в усіх видах економічної діяльності, крім фінансової (табл. 5). Проте найбільше зниження цього показника відбулося в таких видах економічної діяльності, як добувна промисловість (на 67,8%), виробництво та розподілення електроенергії, газу і води (на 60,8%), освіта (на 54,6%).

Таблиця 5

Потреба підприємств у працівниках за видами економічної діяльності у 2008-2011 роках

Види економічної діяльності	2008 р.		2009 р.		2010 р.		2011 р.	
	тис. осіб	у % до відповідного періоду 2007 р.	тис. осіб	у % до відповідного періоду 2008 р.	тис. осіб	у % до відповідного періоду 2009 р.	тис. осіб	у % до відповідного періоду 2010 р.
Потреба у працівниках, всього	91,1	53,7	65,8	72,3	63,9	97	59,3	92,9
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	4	54,8	2,2	55,1	2,7	124,6	2,9	104,7
Промисловість	23,5	41	14,7	62,2	17,2	117,4	16,6	96,4
добувна промисловість	2,5	30,8	0,8	32,2	1,5	180,6	1,3	92,2
переробна промисловість	16,5	38,6	12,1	73,0	13,7	113,9	13	94,3
виробництво та розподілення електроенергії, газу і води	4,5	68,9	1,8	39,2	2	113,2	2,3	113,4
Будівництво	6	36,1	3,2	53,2	3,8	117,6	3,5	93,1
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	8,9	41,2	7,7	86,7	8,4	109,2	7,1	84,5
Діяльність готелів та ресторанів	1,2	45,4	0,6	53,8	0,9	134,2	1,1	132,4
Діяльність транспорту та зв'язку	7,9	60,1	4,9	61,8	5	102,2	5	101,5
Фінансова діяльність	3,4	93,1	3,6	107,9	1,5	41,5	0,9	58,3
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	8,5	64,3	7,6	89,8	5,9	77,9	4,8	81,7
Державне управління	13,3	79,3	11,2	84,3	8,4	74,8	7,7	91,2
Освіта	3,2	79,7	1,5	45,4	1,6	111,9	2,1	130,9
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	8,4	93,9	6,2	73,8	6,3	100,7	5,9	93,9
Інші види економічної діяльності	2,8	64,6	2,4	85,5	2,2	90,6	1,7	78,9

Джерело: [6]

На кінець аналізованого періоду зростання потреби в працівниках на заміщення вільних робочих місць продемонстрували такі види економічної діяльності як сільське господарство, виробництво та

розподілення електроенергії, газу і води, діяльність готелів та ресторанів, транспорту та зв'язку, а також освіта (табл. 5).

Відповідно до цих тенденцій спостерігається зміна структури потреби підприємств у працівниках за професійними групами (табл. 6).

Таблиця 6

**Структура потреби підприємств у працівниках за професійними групами
у 2005-2011 роках, %**

Роки	законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	професіонали	фахівці	технічні службовці	працівники сфери торгівлі та послуг	кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	кваліфіковані робітники з інструментом	робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	найпростіші професії	Всього
2005	6,81	9,97	9,32	2,73	6,65	1,23	30,01	21,22	12,06	100
2006	6,22	8,50	9,03	3,11	8,50	1,11	29,74	19,59	14,19	100
2007	6,54	9,72	9,19	3,77	8,90	0,82	28,76	18,68	13,61	100
2008	7,68	11,96	13,28	4,17	9,22	0,88	22,06	15,81	14,93	100
2009	9,88	15,20	13,83	3,65	12,16	1,06	17,33	11,70	15,20	100
2010	8,92	14,08	11,58	3,44	12,36	1,10	20,66	12,36	15,49	100
2011	8,94	15,35	11,80	2,87	10,46	1,01	21,92	13,32	14,33	100

Джерело: [2]

Так, до кінця аналізованого періоду скорочується потреба у кваліфікованих робітниках з інструментом (з 30,1% у 2005 р. до 21,92% у 2011 р.), робітниках з обслуговування, експлуатації та контролю за роботою технологічного устаткування (з 21,22 % до 13,32%), що викликано скороченням потреби у працівниках на підприємствах промисловості, натомість зростає попит на працівників сфери торгівлі та послуг (з 6,65% до 10,46%), а також професіоналів (з 9,98% до 15,35%). Практично однаковою (з незначними коливаннями за досліджуваний період), але значною залишається потреба у найпростіших професіях.

Дані аналізу ринку праці України за регіонами отримані з Держкомстату засвідчили, що найбільша кількість вакансій зосереджена в м. Києві, Дніпропетровській, Донецькій, Одеській, Харківській областях та в Автономній Республіці Крим [8].

При обмежених можливостях працевлаштування і низькій заробітній платі чимало економічно активних громадян України, передусім у віці 20-49 років, стають трудовими мігрантами. Основними центрами тяжіння українських трудових мігрантів є Росія, Польща, Чехія, Італія, Португалія. У цілому понад 90% загального потоку трудових мігрантів припадає на країни СНД (Росія і частково Білорусь), країни Вишеградської групи (Польща, Словаччина, Чехія, Угорщина) та держави Південної Європи [7].

Таким чином, фінансово-економічна криза призвела до непрості ситуації на ринку праці України, зокрема до скорочення попиту на робочу силу у більшості видах економічної діяльності, до втрати понад 1 млн найманих працівників. Однак нині тут починають спостерігатися позитивні тенденції. Зокрема знижується рівень безробіття, зменшуються обсяги вивільнення працівників, скорочуються масштаби вимушеної неповної зайнятості.

Висновки з даного дослідження. Подальше поліпшення ситуації на ринку праці в Україні можливо шляхом об'єднання та координації зусиль органів влади, громадськості та роботодавців у реалізації наступних кроків:

- сприяння забезпеченню ефективної зайнятості населення шляхом залучення інвестицій та створення нових робочих місць;

- сприяння підвищенню рівня мобільності робочої сили шляхом поширення оперативної інформації про становище на регіональних ринках праці, зокрема з використанням єдиного інформаційного простору щодо загальнодержавного банку вакансій та професійно-кваліфікаційного складу шукачів роботи;

- створення ефективного механізму підтримки працівників, які опинилися під загрозою звільнення, в тому числі залучення до оплачуваних громадських робіт та надання фінансової підтримки Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття для фінансування витрат в умовах зростання безробіття та звуження можливостей працевлаштування;

- розроблення та виконання програм адаптації громадян, які втратили свою роботу за кордоном та повертаються в Україну;
- створення системи підтримки розвитку малого бізнесу (зокрема, щодо забезпечення освітніми, юридичними, консультаційними, інформаційно-рекламними, соціальними послугами).

Література

1. Грішнова О.А., Крехівський І.О. Ринок праці України під впливом глобалізації // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект – Сб. науч. Трудов. – Донецк: ДонНУ, 2007. – С. 32 – 40.
2. Лісогор Л.С. Ризики на ринку праці України: вплив кризових тенденцій // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. – 2010. – №4 (43), частина III. – С. 87 – 91.
3. Населення України: трудова еміграція в Україні: монографія / Лібанова Е.М., Лісогор Л.С., Ткаченко Л.Г. та ін. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, Держкомстат, 2010. – 265 с.
4. Ринок праці та зайнятість населення: проблеми теорії та виклики практики : монографія / Лісогор Л.С. та ін.; Ред. - координатор М.В. Туленков. – К.: ІПК ДСЗУ, 2010. – 363 с.
5. Розвиток ринку праці України: тенденції та перспективи: монографія / В.В. Онікієнко, Л.Г.Ткаченко, Л.М. Ємельяненко; [рец.: І.Ф. Гнибіденко]. – К.: Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, 2007. – 285 с.
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Баланда А.Л. Соціально-економічні фактори зумовленості міжнародної міграції населення / А.Л. Баланда // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – №3. – 2010. – С. 4 – 9.
8. Праця України у 2011 році: Статистичний збірник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/katalog/kat_u/publ11_u.htm

УДК 331.56:058.244

Пушкар М.Г.,
к.е.н., доцент кафедри економіки, організації і планування в АПК,
Тернопільський національний економічний університет

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Постановка проблеми. Зайнятість населення – ключове поняття теорії та практики соціально-трудових відносин. Вона, як ні одне інше явище, найбільш повно відображає поєднання інтересів двох основних суспільних груп населення – найманих працівників та роботодавців. Суперечливий характер цих інтересів обумовлює постійні проблеми у сфері зайнятості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти питань зайнятості сільського населення розглядали В.С. Дієсперов, Ю.Е. Губені, Д.Ф. Крисанов, Е.М. Лібанова, В.П. Рябоконь, І.В. Хлівна, К.І. Якуба та ін. Однак, цілий ряд проблем, пов'язаних із відносинами зайнятості у сільській місцевості, спонукає до все нових і нових наукових їх досліджень. Особливо це стосується законодавчої регламентації окремих питань зайнятості населення у сільській місцевості.

Постановка завдання. Метою нашої наукової розробки є дослідження правових норм зайнятості сільського населення, виокремлення проблем у відносинах зайнятості та розгляд шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Зайнятість населення характеризують, застосовуючи сукупність кількісних та якісних параметрів, серед яких одним з основних виступає показник рівня зайнятості. На сільських територіях Тернопільської області він складає сьогодні понад 93% (табл. 1), тобто, є досить високим: його значення по області загалом становить понад 55%, а по Україні – біля 60% [4].

По теорії, на основі такого показника зайнятості населення можна зробити висновок, що: а) сільський ринок праці багато досконаліший від загальнодержавного; б) на сільських територіях нема особливих проблем із працевлаштуванням; в) біля 93% сільського населення зайнято у виробничій сфері сільських територій, отже, має економічні підстави для одержання доходів якщо не на рівні середньомісячної оплати в економіці області (1412 грн. у 2009 р.; 1659 грн. у 2010 р.; 1871 грн. у 2011